

بازشناسایی دیدگاه کارشناسان و فعالان محیط زیست نسبت به جایگاه حقوقی و نقش سازمان‌های مردم نهاد (NGOs) محیط زیستی در کشور

مریم دامغانی^{۱*}، غلامرضا عبدلی^۲، هومن بهمن‌پور^۳

^{۱*} دانشگاه آزاد اسلامی واحد شاهرود، دانشکده علوم انسانی، گروه حقوق، شاهرود، ایران (کارشناس ارشد)

maryamdamghani71@gmail.com

^۲ دانشگاه آزاد اسلامی واحد شاهرود، دانشکده علوم انسانی، گروه حقوق، شاهرود، ایران (استادیار)

^۳ دانشگاه آزاد اسلامی واحد شاهرود، دانشکده فنی و مهندسی، گروه محیط زیست، شاهرود، ایران (استادیار)

چکیده

سازمان‌های مردم نهاد زیست محیطی از مراکزی هستند که می‌توانند مشارکت‌های مردمی را در حفاظت از محیط زیست جهت‌دهی و هدایت کرده، با متمرکز نمودن تلاش‌های فردی و جمعی، بازدهی‌ها را افزایش دهند. این نوع سازمان‌ها در چند دهه اخیر رشد کمی چشمگیر داشته‌اند، اما رشد کیفی این سازمان‌ها نتوانسته است منحنی رو به بالایی داشته باشد. از این‌رو، هدف تحقیق پیمایشی حاضر شناسایی و تحلیل چالش‌های فراروی این سازمان‌ها بود. نمونه آماری تحقیق حاضر، ۳۹ نفر از کارشناسان و فعالان این عرصه در سراسر کشور بوده است. ابزار پژوهش پرسش‌نامه محقق ساخته بوده است. تحلیل داده‌ها با استفاده از نرم‌افزار آماری SPSS صورت گرفت. در نهایت طبق نتایج پژوهش چالش‌های مهم این سازمان‌ها ارتباط ناکافی سازمان حفاظت محیط زیست با سازمان‌های مردم نهاد زیست محیطی، مشکلات ثبتی در وزارت کشور، ناتوانی قوانین موجود از ارایه تعریفی روشن از ارتباط بین تشکلات و دولت، مشکلات و محدودیت‌های تشکلات در ارتباط با کار گروهی، ارتباط ضعیف و یا ناکافی با تشکلات‌های خیریه‌ای سنتی، فقدان سیاست‌های عملی و راهبردهای کاربردی توسط دولت و در نهایت کمبود و ضعف منابع مالی در ساختار سازمان‌های مردم نهاد بودند.

واژگان کلیدی: حقوق محیط زیست، سازمان‌های مردم نهاد، مشارکت

۱. مقدمه

مسئله محیط زیست امروزه به بحران جهانی و فراگیر تبدیل شده و چنانچه به صورت عملی و جدی برای رفع این معضل چاره‌اندیشی نشود، بشر با فاجعه عظیمی مواجه خواهد شد که حیات او بر روی کره زمین ناممکن خواهد ساخت. سازمانهای دولتی و بین‌المللی عمده‌ترین مراکز مقابله با مسائل زیست محیطی و تصمیم‌گیری در مورد آنها هستند، ولیکن با توجه به گستردگی و پیچیدگی ابعاد مسئله توان کمی برای حل آن دارد. همچنین گاهی تضاد منافع کوتاه‌مدتشان با مصالح زیست محیطی آنها را رو در روی محیط زیست قرار می‌دهد (دلجو، ۱۳۸۶: ۳۲). در جهان امروز لازمه ایجاد یک جامعه پویا فراهم آوردن بستر مناسب جهت گردهم‌آیی افراد از اقشار گوناگون جامعه به منظور تبادل نظر در زمینه‌های مختلف اجتماعی می‌باشد. در بند یک ماده بیست اعلامیه جهانی حقوق بشر این اصل مورد تاکید قرار گرفته است که «هرکس حق دارد آزادانه مجامع و جمعیت‌های مسالمت‌آمیز تشکیل دهد».

این مفهوم امروزه مورد تایید غالب قوانین اساسی کشورها از جمله قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران می‌باشد. از همین‌رو، سازمان‌های غیردولتی (NGO) به عنوان نهادهایی خودجوش که به صورت نیروهای آگاه، ناظر، امدادگر و یا پشتیبان قانون و عدالت در جامعه فعالیت می‌نمایند در ابتدا در جوامع توسعه یافته و به دنبال آن در کشورهای در حال توسعه (که خود سابقه سنتی دیرپایی در این زمینه داشته‌اند) ایجاد گردیدند که با توجه به اهداف سازمانی خود نقش ارتباطی بین مردم (ملت)